

believe that the shikimate pathway of Apicomplexa is either derived from or functions in the plastid.

16. Even if the shikimate pathway does take place in the cytosol in Apicomplexa, this does not detract from the importance of the sensitivity of these parasites to glyphosate.

17. Vertebrate hosts of Apicomplexa lack this pathway, so it remains a specific chemotherapeutic target. 18. However, before glyphosate sensitivity can be exploited, we need to define the role, if any, of the plastid in the apicomplexan shikimate pathway.

19. Patrick J. Keeling, *Department of Biology, Indiana University, Bloomington, Indiana, USA* (*Nature*, Vol 397, 21 Jan 1999)

1. Арнольд И.В. *Стилистика современного английского языка*. М., 1990. 2. Дрозда Э. *Информационная структура текстов рецензий и аннотаций: Автореф. дис. ... канд. филол. наук*. М., 1989. 3. Кожина М.Н. *О специфике художественной и научной речи в аспекте функциональной стилистики*. Пермь, 1966. 4. *Проблемы типологии текста // Сборник науч.-аналит. обзоров*. М., 1984. 5. Разинкина Н.М. *Стилистика английской научной речи*. М., 1972. 6. Чаковская С.С. *Текст как сообщение и воздействие*. М., 1986.

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗУЮЧА РОЛЬ ГРЕКО-ЛАТИНСЬКИХ ЛЕКСИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ

© Лещук Т.Й., 2000

ДУ “Львівська політехніка”

Інтелектуалізуюча роль слова охоплює широке поняття, насамперед його змістовно-семантичний вплив на мовця та мовно-культурне значення слова. Під мовно-культурним значенням слова, його внутрішнім і зовнішнім естетичним звучанням розуміємо явище використання у мові найкращих лексичних варіантів, які покликані повно, лаконічно, милозвучно і зрозуміло передавати смисл певного поняття слова. В такому випадку говоримо про інтелектуалізуючий вплив слова на інтелект мовця. Цей процес можемо спостерігати на прикладі входження і використання іншомовних (грецьких та латинських) слів у германські мови в різні історичні періоди. В епоху, яка передувала Відродженню, і тим більше в епоху Відродження у германські мови потрапляли латинські слова, які у певний період розвитку (золота латина, срібна латина, класична латина) обслуговували в Римській державі високий і багатогранний розвиток. Естетично повноцінні латинські слова, в силу різних історичних обставин (торговельних і політичних контактів, воєн тощо “мандрували” у територіальні “мови” народів, що були на різних рівнях розвитку. Наприклад, латинське слово “historia” – добре осмислене в Римі, перейшло у всі європейські мови, де воно вживається і сьогодні (у російській мові та в сучасній українській мові використовується відповідник “історія”, хоча до 1939 р. в українській мові воно звучало також як “гісторія”). Разом з цим словом у мову суманта (мову, яка запозичує) переходив внутрішній зміст слова, що передавав дух розвиненої держави. Такі інтелектуально значимі слова потрапляли у стичні мови не ізольовано, а

часто-густо через глибоко-змістовні тексти чи сентенції (наприклад, *historia – vitae magistra*) і, таким чином, ще більше посилювали інтелектуалізуючу роль запозиченого слова.

Особливо багато греко-латинських запозичень припадає на епоху Відродження. Словниковий склад будь-якої з сучасних германських мов (включаючи їх термінологічне багатство) вказує на наявність існування паралельних лексичних одиниць як власномовного, так і іншомовного походження. Греко-латинська основа лексичних запозичень зберігається у сучасних германських мовах, зокрема, на рівні їх широкого використання як словотворчих елементів – коренів слів, префіксів та суфіксів, а також фраз. Це запозичене багатство у деяких сферах науки і техніки виявляє подекуди функціональні переваги у порівнянні з власномовними еквівалентами. В англійській та німецькій мовах греко-латинські запозичення характеризуються принаймні трьома позитивними рисами. По-перше, структурно і семантично, тобто формою і змістом вони є загальнозрозумілими, однозначними і ельоквентними. По-друге, вони є зрозумілими одночасно у багатьох мовах, не виявляють труднощів при (письмовому чи усному) перекладі з однієї мови на іншу. По-третє, прослідковуючи процес попадання греко-латинських слів у мову суманта, спостерігаємо інтелектуалізуючу роль багатьох естетично звучних, семантично глибокоосмислених слів. Це мовне явище спостерігаємо як у засвоєнні, так і використанні слова. Ступінь інтелектуалізації залежить від важливості естетико-мовно-культурного, семантичного навантаження кожного окремо взятого слова. (Наприклад, грец. *geo* – земля, *logos* – слово, (геологія), англ. *geologie*, нім. *Geologie*). Сьогодні вже такі та подібні їм слова трактуються на рівні власномовних.

Запозичення з грецької та латинської мов проходило також через різні види словотворчих елементів, шляхом субстантивації, ад'єктивації, вербіалізації, афіксації, фразеологізації та ін. Наведемо деякі приклади.

1. Запозичення кореневих слів з латинської мови: *pars, partis* – частина, *part, party* (англ.) – партія, *Partie, Partei* (нім.) – партія; *schola, ae* – школа, *school* (англ.) – школа, *Schule* (нім.) – школа; *studium* – навчання, *stady, studio* (англ.) – навчання, *Studie, Studium* (нім.) – навчання; *duo* – два, *two* (англ.) – два, *zwei* (нім.) – два; *statuo, ere* – постановляти, *statute* (англ.) – статут, *Statut* (нім.) – статут; *divido ere* – розділяти, *divide* (англ.) – ділити, *Division* (нім.) – ділення; *colloquium* – бесіда, *colloquy* (англ.) – розмова, *Kolloquium* (нім.) – співбесіда; *murus* – мур, *mure* (англ.) – мур, *Mauer* (нім.) – мур; *pastor oris* – пастух, *pastor* (англ.) – пастор, *Pastor* (нім.) – пастор; *novus, a, um* – новий, *new* (англ.), *neu* (нім.); *dies, diei* – день, *day* (англ.), *Tag* (нім.); *fructus, us* – фрукт, *fruit* (англ.), *Frucht* (нім.); *initium, i* – ініціатива, *initiative* (англ.), *Initiative* (нім.); *levis* – легкий, *light* (англ.), *leicht* (нім.); *magnus* – могутній, великий, *magnificence* (англ.), *Magnat* (магнат) (нім.); *oculus, i* – око, *eye* (англ.), *Okularglas* (окуляр) (нім.); *signum, i* – сигнал, знак, *sign* (англ.), *Signal* (нім.); *ars, artis* – артистичність, *art* (англ.), *Artist* (артист цирку) (нім.); *corpus, oris* – корпус, тіло, *corps* (військовий корпус) (англ.), *Korper* (нім.); *labor, oris* – праця (лабораторія), *labour* (англ.), *Laboratorium* (нім.); *copia, ae* – копія, *copy* (англ.), *Kopie* (нім.); *tabula, ae* – таблиця, дошка, *table* (англ.), *Tafel* (нім.).

2. Слова грецького і латинського походження: *hydor, hydr* (грец.), *aqua, ae* (лат.) – вода; *cytos, cyti* (грецк.), *cellula, ae* (лат.) – клітина; *physis, phisi* (грец.), *natura, ae* (лат.) –

природа; *phyton* (грец.), *planta,ae* (лат.) – рослина; *bios* (грец.), *vita,ae* (лат.) – життя; *ophthalmos* (грец.), *oculus* (лат.) – око; *polys* (грец.), *multus* (лат.) – численний.

3. Префікси (та префіксоїди) латинського походження, що вживаються як словотворчі елементи в англійській та німецькій мовах. (Подаємо лише деякі приклади, оскільки їх повне перерахування вимагає обширної праці).

de- decipher (англ.) – розшифровувати, *dezifrieren* (нім.) – розшифровувати цифри; **des-** destruktiv (англ.) – деструктивний; **inter-** international – міжнародний, *intermediary* (англ.) – посередник, *intervalutarisch* (нім.) – міжвалютний; **kilo-** kilowatt (англ.) – кіловат, *Kilovolt* (нім.) – ківольт; **maxi-** maximum (англ.) – максимальний, *Maximalwert* (нім.) – максимальна величина; **mega-** megabyte (англ.) – мегабайт, *Megahertz* (нім.) – мегагерц; **micro-** micromagnetismus (англ.) – мікромагнетизм, *mikroskopisch* (нім.) – мікроскопічний; **milli-** millilitre (англ.) – мілілітр, *Millimikron* (нім.) – мілімікрон; **mini-** miniservis (англ.) – мінісервіс, *minimal* (нім.) мінімальний; **mis-** miscalculate – (англ.) – помилковий підрахунок, *mishandeln* (нім.) – помилково діяти; **mono-** monorail (англ.) – однорейкова колія, *Monoplan* (нім.) – моноплан; **multi-** multinational (англ.) – багатонаціональний, *multipolar* (нім.) – багатопольярний; **non-** non-flying (англ.) – нельотний, *Nonstopflug* (нім.) – безпосадочний політ; **post-** postpone (англ.) – відкладати, *Postskript* (нім.) – постскрипtum; **pre-** prepare (англ.) – приготувати, *praparieren* (нім.) – приготувати; **pro-** prolong (англ.) – продовжувати, *Prorektor* (нім.) – проректор; **super-** supersonic (англ.) – надзвуковий; **tele-** teletype (англ.) – телетайп; **trans-** transmission (англ.) – висилання, передача; **re-** remittance (англ.) – пересилання; **sub-** subway (англ.) – тоннель. У поданій групі слів, що утворювалися за допомогою суфіксації, маємо також багато прикладів для підтвердження інтелектуалізуючого значення слова.

4. Особливе місце в системі запозичень займає медицина, де більше 90 відсотків медичної, зокрема фармацевтичної, термінології належить до греко-латинських запозичень. Подаємо декілька прикладів складних слів, які вживаються в германських мовах і використовуються в загальній медицині. Егоцентризм (лат. **egocentrismus, -i**) – особливість складу особистості, у якій проявляється крайня форма егоїзму; стереотипія – (лат. **stereothypia, -ae**) – нахил до повторення одного і того ж акту психічної діяльності; афонія (лат. **aphonia, -ae**), (з грец. **fonos** – афонія) немота, відсутність голосу; седативний (лат. **sedativus, -a, -um**) – заспокійливий; гігантизм (лат. **gigantismus, -i**) – клінічний синдром, що характеризується дуже високим ростом (вище 200 см для мужчин та 190 см для жінок)

Вже навіть на тих нечисленних але характерних прикладах можемо доглянути поперше, важливість ознайомлення з латинською мовою навіть на рівні впровадження курсу латинської мови з метою вивчення іноземних мов, а також для володіння рідною мовою. По-друге, на основі виділення словотворчих елементів грецької і латинської мов маємо можливість визначити важливу словотворчу базу, потрібну для дальших словотворчих процесів тої чи іншої мови. По-третє, греко-латинські лексичні запозичення (кореневі слова, словоскладення та інші словотворчі елементи) мають здатність впливати на мовно-культурний характер мови, завдяки естетично повноцінним словам, інтелектуалізувати мову і мовця. Проте, слід зауважити, що питання інтелектуалізації мови і слова зокрема, не є огульним явищем. Кожна мовна одиниця мусить бути

об'єктом окремого мовно-культурного розгляду, бо, як показує практика, не всі і навіть не більшість запозичень здатні мати інтелектуалізуючий вплив на мовця. Особливо цей процес стосується періоду сьогодення масового, подекуди безсистемного впровадження, а властиво сказати – напливу інколи бездарних, навіть компрометуючих лексичних “наповнень”. В такому випадку може мати місце протилежний процес відносно інтелектуалізуючого.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОСІБНИК З ГРАМАТИКИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

© Нестерова Т.І., Качор М.В., 2000

ДУ “Львівська політехніка”

Поряд із словниковим запасом граматики становить важливу частину мовної системи. Оволодіння граматичною системою забезпечує виконання основного завдання вивчення іноземної мови у немовному навчальному закладі – вміння спілкуватися цією мовою перш за все у фаховій галузі. Але, як показує практика, основні труднощі при цьому становлять передусім граматичні конструкції. Студенти не “бачать” структури речення, сприймають його як довільну сукупність слів або будують речення методом безсистемного нагромодження слів та словосполучень.

У методиці викладання граматики найбільш актуальними і досі нерозв'язаними є проблеми відбору граматичних явищ та способи їх репрезентації залежно від типу мовленнєвої діяльності, в якій вони використовуються. Для вирішення цих питань необхідно розрізнити дві форми володіння граматиною: активну – для володіння граматичними навичками для продуктивної мовленнєвої діяльності, та пасивну граматику – для рецептивного володіння, що забезпечує розуміння висловлювань іноземною мовою. Завдання вивчення граматики полягає у формуванні у студентів специфічного для даної іноземної мови граматичного механізму, який забезпечить утворення відповідних граматичних навичок. Введення комунікативного принципу у викладання іноземної мови передбачає насамперед функціональний відбір матеріалу. Незважаючи на багатство мови, необхідним і достатнім для досягнення цього є відбір найбільш вживаних граматичних форм і конструкцій. У граматиці визначені лише загальні принципи та критерії науково обгрунтованого вибору граматичного матеріалу (частотність та вживаність граматичних явищ у мовленнєвій діяльності, ступінь їх узагальнення та поширення у мові), але конкретний відбір матеріалу ще не проводився. Більше того, якщо переглянути нові підручники з іноземної мови, зокрема з німецької, то впадає у вічі, що граматична частина в них, якщо взагалі можна виділити такий розділ, займає досить незначне місце і відіграє підпорядковану роль. Орієнтація на комунікативний аспект у вивченні іноземної мови привела фактично до майже повного заперечення свідомого вивчення граматики. Граматичний матеріал у невеличких порціях супроводжує ту чи іншу лексичну тему, причому складається враження, що відбір і послідовність цих порцій цілком випадкові. Мета такого підручника полягає у виробленні “автоматизованих”, підсвідомих граматичних навичок подібно до того, як це відбувається у дитини при засвоєнні рідної мови. Отже, у сучасних підручниках чітко